

matei dumitru

VULPI ÎN CAPCANE

SEMĂNĂTORUL

Editura online – octombrie 2008

VULPI ÎN CAPCANE

1. Spre seară vântul se întete, spulberând zăpada săracă, amestecată cu nisip, de pe coastele dealurilor din împrejurimi și se lăsă un ger aspru și sec de-ți tăia răsuflarea. Prin apropierea cantonului nu se zărea nici țipenie de om, se apropia noaptea. Pe *Dealul Pișcărăniții*, fazanii mișunară toată după-amiaza, căutând firele de grâu de sub stratul subțire de zăpadă și se jucară nestingheriți sub razele soarelui cu dinți care strălucise toată ziua. Acum însă erau tupilați printre mărcini, în locuri ferite de vânt.

Bălu ieși din casă și, văzând vifornița, înjură morocănos ca și cum cineva ar fi pornit-o dinadins, în ciuda lui. Nu este el omul care să se teamă de frig, dar, cu firea lui îndărătnică nu-i place nimic la prima vedere și, dacă se înfurie, înjură. Leșise numai în cămașă așa încât la o rafală de vânt neașteptată, pulberea fină de zăpadă îi pătrunse până la piele și-l făcuse să se înfioare. Intră în șopron unde avea stivuite lemne crăpate pentru foc și-și alese câteva buturugi să țină jar până dimineață. O clipă își aruncă privirea spre sat, dar nu văzu decât licărirea palidă a unor becuri ce păreau să ardă în pustiu.

„A fi o noapte câinească, se scutură el, dar am mai văzut noi din astea!”

Vorbise cu voce tare de parcă alături de el s-ar fi aflat cineva în carne și oase, că de atâta singurătate se obișnuise să vorbească cu sine însuși.

În casă focul ardea sprinten într-o sobă mare de tuci, albită cu lunar și căldura se simțea în toate colțurile odăii. Omul mai aruncă pe foc două bucăți groase apoi căută într-un dulăpior de tablă și scoase la iveală o sticlă de pălincă galben-aurie, din butoi de dud și un pahărel, punându-le pe masă. Își turnă tacticos umplând pahărelul și, după ce se uită o clipă la el cu un soi de admirație, îl dădu pe gât, cutremurându-se de plăcere. Stătu o clipă să-i savureze gustul după care își mai turnă unul și făcu la fel. Scotoci apoi în buzunarele pantalonilor vârându-și mâinile adânc ca în niște saci plini cu fel de fel de ciudățenii, până ce găsi un pachet de *Mărășești* și își aprinse o țigară. În aerul liniștit al odăii, fumul se întindea în pânze subțiri, străvezii,

ce se destrămau de la o vreme, singure, topindu-se prin unghere. Fața aspră a lui Bălu părea acum mai blândă și mai relaxată, iar privirea-i împăienjenită căuta în gol, fără a se opri asupra unui obiect anume, trecea peste ele spre întunericul de dincolo de ferestre.

Era în vara lui 46, într-o seară calmă, cu cerul spuzit de stele. Bălu se întorcea din lagărul rusesc, plin de păduchi și slăbit, încât abia își târa picioarele. Lucrase până se sleise într-o mină de cărbuni, dar acum îi părea bine că e viu, că alții își lăsaseră ciolanele pe-acolo. El e om puternic și într-o lună-două, se va întrăma, că acasă tot acasă e, chiar dacă nu va da peste cine știe ce belșug, că și pe-aici a fost război. Când coborî dealul spre *Răturile*, văzu satul dormitând liniștit în mijlocul câmpului și inima i se umplu de bucurie. Undeva era nuntă, se auzeau viori...” Doamne, ce nenorocire e războiul!”. Un ofițer sosit din țară le spusese că în împrejurimile Careilor se dăduseră lupte strașnice și se temuse ca nu cumva satul să fi fost ras de pe fața pământului. Casele erau toate la locul lor și oamenii dormeau fără griji ca în vremurile bune pe care aproape că le uitase. Își găsi casa așa cum o lăsase și îi păru bine, învăluind-o în priviri calde. Paiele de pe acoperiș erau încă bune, nu putreziseră, nici nu le smulsese vântul, și chiar gardurile păreau bunicele, doar poarta era cam căzută, dar le va face el pe rând toate, numai să prindă puteri, să se curețe pe dinăuntru, că și scuipatul îi era negru de atâta praf de cărbune.

De pe talpa casei se ridică o mogâldeață care se precipită spre el ca buimacă. Era câinele Ursu. Nu-l uitase după patru ani de înstrăinare și-i ieșea în întâmpinare cu o bucurie nestăvilită. Rămase la fel de puternic și de frumos, cu părul bogat, lăptos și alb ca neaua. Nu știa ce să facă de bucurie că-și revedea stăpânul, alerga în cercuri mari prin toată curtea, sărea pe el, chelălăia.

- Haide, mă, haide, îl alintă Bălu scotocind prin sac. Uite, mănâncă și tu...

Îi aruncă un colț de pâine neagră și, după ce-l sărută pe frunte, se mai uită o clipă la el după care intră în tindă. "Ca să vezi, gândi, cât de mult te poate iubi un câine!"

Auzind ușa, femeia se ridică în capul oaselor.

- Cine-i acolo ? Întrebă cu glas somnoros.

- Io-s, Valerie, gâfâi Bălu, simțind cum i se înmoaie picioarele auzindu-i glasul.

- Cine ești? Spune-ți numele.

Omul mări flacăra lămpii care ardea răspândind un miros tare de petrol ars și un fum albăstrui, iritant. Când fața slabă și nebărbierită se luminează, femeia țipă

îngrozită și sări din pat retrăgându-se spre colțul odăii. Ținea în mână rozariul, își făcea cruci după cruci și bolborosea lucruri neînțelese.

- Ce ai, tu, Valerie, ai înnebunit ? doară sunt omul tău, Toader. Amu vin de pe front. Sau am slăbit atât de tare că nu mă mai recunoști? Nu se poate să nu mă recunoști. Hai, scumpa mea, că Doamne, dor mi-o fost de tine în anii ăștia..

- Nu! țipă ea. Să nu te apropii!

- Da' liniștește-te, tu femeie, zise de data asta mai aspru. Lasă că te liniștești, săraca de tine, se îmbună din nou. Te-oi fi speriat...Barem apă ai în casă? că am venit pe jos de la gară și sunt tare slăbit, ard pe dinăuntru...

Se întoarse spre locul unde știa că trebuie să fie găleata cu apă și ochii i se opriră pe leagănul în care dormea un copil de vreo doi ani, cu trăsăturile Valeriei, atâta doar că avea părul blond ca aurul.

- Al cui e pruncu, Valerie? gemu el simțind cum îl năpădesc broboane reci de sudoare pe frunte.

- Al meu, îngăimă femeia cu glas stins, lăsându-se pe laviță fără putere.

- Și nu te-ai temut că mă întorc și te omor ?

- Dar tu ai murit demult, Toadere...

Se urcă pe laviță și căută înfrigurată pe grindă unde țineau actele casei, până ce dădu de o carte poștală.

- Citește-o, că tu știi ungurește.

Într-adevăr, era obișnuită înștiințare din care reieșea că a căzut la datorie și că patria îi este recunoscătoare. Fusese datată la Vorosilovgrad în 12 iunie 1942 și semnată de comandantul său de companie.

- Mort pentru patrie! gemu Bălu. Pentru care patrie, femeie? Pentru cine Dumnezeii ei de viață am îndurat iadul de la Cotul Donului?

Se opri însă brusc de parcă s-ar fi trezit din vis. Abia acum își vedea femeia cu adevărat. Plângea liniștit cu mâinile-n poale. Ochii de un albastru intens îi erau scăldați în lacrimi limpezi care apoi se prelingeau șiroaie pe fața frumoasă, prinsă de soare. O lăsase abia fetișcană, dar acum e o femeie tânără, puternică, de-o frumusețe tulburătoare. Trăiseră o dragoste intensă, dar scurtă ca un foc de paie uscate, abia trei săptămâni, apoi veni războiul și totul se risipi. Pentru el acel moment fu cu totul de neînțeles. De ce oare Dumnezeu i-a dat o fericire atât de mare dacă i-o lua îndărăt atât de repede?

- Al cui e pruncu, repetă cu vocea sugrumată?

- Al meu.

- Asta știi, că doar nu sunt atât de prost, se burzului Bălu, dar cu cine l-ai făcut ?

- Cu Liviu.

- Învățătorul ?

Încuviință din cap fără să ridice privirea.

- Îndată ce-ai plecat, m-am pomenit cu el la poartă, că ce mult m-a iubit, că de-aia nu s-a însurat, că știa că până la urmă vom fi împreună, pentru că suntem făcuți unul pentru celălalt...Și așa s-a ținut după mine cu încăpățănare de catâr, dar atunci numai pe tine te iubeam în lumea asta și nu mă puteam apropia de alt bărbat. Îmi spunea că tu ai fost o canalie și că e mare păcat că m-am dus după tine. Că nu te-am văzut eu că te-ai dat cu legionarii, și câte tembelii ai făcut? La început folosea niște cuvinte complicate încât nu-l prea înțelegeam ce vrea să spună, dar cu timpul m-am obișnuit, că omul cât trăiește tot învață. Apoi mi-a spus că dacă ai scăpat de execuție când i-au adunat în pădure pe toți legionarii, n-o să scapi de infernul rusesc, pentru că acolo iernile sunt așa de mari că oamenii de pe la noi nu rezistă. Îl înjura pe plutonierul Cucu că v-a scăpat de plutonul de execuție, tot trăgând de timp pe drum, ba să vă mai odihniți, ba să mai trageți o țigară și v-a fugărit doar cu un kilometru înainte de a ajunge în pădure, până v-a făcut apă. În zorii zilei, când ați ajuns în poiană, acolo era doar un ofițer care se uita nervos la ceas și, când s-a dat Cucu jos de pe cal, i-a tras două palme, v-a înjurat și v-a trimis pe la casele voastre. După ce a încălecat, s-a uitat la voi într-un mod foarte ciudat, și-a dus mâna la chipiu și a plecat fără să se uite în urmă la cele peste două sute de suflete rămase în viață.

- Deci voi povestești povești.

- Apoi a venit cartea, urmă Valeria trecând peste remarca răutăcioasă, care îmi spunea că am rămas a nimănu. L-am primit la mine, dar după ce mi-a făcut fata, m-a lăsat în plata Domnului. Știi doar că s-a însurat la Oradea cu o doamnă mare, că era bărbat frumos și cu stare.

- Îl omor! șuieră Bălu. Îl belesc de viu și-l sărez!

- Lasă-l în păcatele lui, că numai eu îs de vină, că dacă nu mă lăsam, nu se putea apropia de mine. Dar n-am mai răbdat, omule. Am simțit că totul s-a dus și că lumea asta nu mai are nici un Dumnezeu, că nu mai există nici o speranță.

- N-am avut noroc, Valerie, oftă Bălu.

- Nu, că și tu...
- Am făcut tembelii...
- Așa zicea Liviu, schiță ea un zâmbet amar.
- Îl bag în mă-sa de Liviu!

-Da, da, el ne-a adunat pe toți când a trecut pe aici armata română și am întâmpinat-o cu bucurie. Au stat toată noaptea pentru că știau că suntem sat de graniță și că a doua zi vor păși pe pământ străin. M-am gândit atunci cum trebuia ca voi să...

-Te-ai zăpăcit, tu, femeie, zise Bălu liniștit. Acuma ți-ai găsit să mi le spui toate astea? Tu crezi că eu de buiac m-am dus în armata ungară și nu cu căpitanul tău atât de tânăr și de frumos ?

Femeia îl privea uimită cu ochii-i albaștri umbriți de tristețe. Nu mai plângea însă, se liniștise. Copilul se trezise și el și se uita la străin în tăcere, fără să se teamă de el. Era drăgălaș, avea fața și ochii Valeriei, numai culoarea părului o moștenise de la el. Pe Bălu îl cuprinsese mila așa om greu și aspru cum era.

- Cum îl cheamă? întrebă aproape cu duioșie.

- Îi fată, îngână femeia, lăsându-și privirea într-o parte, i-am zis Livie după tată-său.

Bălu simți un nod greu în gât. Se aplecă și își luă o cană cu apă, aducându-și aminte că îi este sete, și o bău pe nerăsuflăte.

- Apoi eu vă las, îngăimă după ce puse cana pe măsuță și se șterse la gură. S-aveți noapte bună.

2. Pe prispă se auzi zgomot mare ca și cum cineva și-ar fi scuturat încălțăminte de zăpadă apoi ușa tindei scârțâi și răsunară limpede pași de om. Câinele se trăsese probabil în șopron de nu-l auzise, că altfel l-ar fi tras jos îndată ce a intrat pe poartă de rău ce e. În încăpere intră un ins foarte înalt, încât trbui să se aplece ca să nu se lovească de pragul de sus. Purta o căciulă militară lăsată peste urechi și un palton lung, strâns pe talie, de sub care se vedeau numai carâmbii cizmelor, lustruiți, aproape strălucitori.

- Ce vreme! pufni el. Numai aicea e bine, lângă foc.

Își scoase căciula și, după ce o scutură bine de zăpadă, o aruncă pe pat degajat și tot acolo își zvârli și paltonul. Rămase într-un pulovăr gros de lână, lăsat peste pantalonii strâmți, lipiți de picior. Se apropie de sobă să se încălzească întinzându-și palmele mari deasupra plitei încinse. Bălu îl privea în tăcere și cât se

poate de indiferent. Era extrem de bine legat, sub pulovăr i se ghiceau niște mușchi de bivol, iar craniul, ras ca-n palmă, strălucitor, părea foarte mic pentru un corp atât de masiv.

- Te pomenești că nu mă cunoști, Bălule, rânji el.

- Sincer să fiu, nu, îi răspunse acesta cu un calm desăvârșit.

- Atunci adu-mi și mie un pahar, să facem cunoștință, că nu-i frumos să bei singur când ai oaspeți.

- Ia-ți tu, se încruntă Bălu. Uite, acolo pe poliță găsești câte vrei.

Noul venit își aduse pahar și i-l întinse ostentativ.

- Vetu, mă cheamă, mârâi amenințător, ciocnind cu sticla, după care dădu băutura pe gât.

- Vetu? se minună Bălu, al lui...

Arată cu capul spre unul din colțurile odăii.

- Răspuns exact. Mai toarnă-mi un pahar, că mi-a fost cam sete.

- Te-ai schimbat pe-acolo.

- În schimb tu nu, tot verde ai rămas. Am tras nouă ani de ocnă, Bălule, și tot aci-s. Banul cel rău nu pierde, așa se spune în popor. Când m-am dus, mi-a părut rău numai pentru că era vară. O vară spre toamnă, când frunza bate spre ruginiu și soarele coboară abia perceptibil. Tu nu simți chestiile astea, pentru că ești un animal inferior, o brută mai exact.

- Vacs! Parcă nu te-ar cunoaște lumea câte parale faci, îl întrerupse Bălu scuiplând ascuțit, printre dinți, fără nici o jenă, în semn că pentru el personal atâta valorează.

- Mi se rupe-n paișpe și de tine și de toată lumea aia, făcu Vetu cu lehamite, umplându-și din nou paharul. Toți sunteți niște porci prefăcuți.

- Numai tu ești cum trebuie, râse Bălu.

- Văd că râzi în loc să-ți pară bine. În orice caz, în seara asta bem ca dintr-al nostru, până picăm sub masă, apoi om mai vedea ce și cum.

Avea o voce aspră, amenințătoare și ochii-i jucau în cap ca la șerpi. După pălinca băută, căpătară o strălucire stranie, aproape nefirească. Paharele se goleau destul de des și alcoolul tare îi amețea încetul cu încetul, împăienjinindu-le ochii.

3. De cu seară bătuse vânt dinspre pustă, dar dimineață se liniști, norii se risipiră și lumea ieși la lucru. La vii nu se duseră prea mulți, unii având treburi mai

grabnice, dar totuși, pe alocuri, se mai vedea câte o femeie ridicându-și capul dintre pari când își trăgea o clipă răsuflarea.

Pe la amiază, doamna Livia nu-și mai răbdă rochia pe ea. De altfel, pentru nimeni nu era o noutate s-o vadă în costum de baie, că numai atâta stătea îmbrăcată cât își făcea serviciul la poștă. Crescuse la oraș, dar nu-i plăcuse școala, pentru că nu reușise să facă decât opt clase după care se și grăbise să se mărite. O luase un mecanic pe care-l știa maică-sa încă din copilărie și o aduse aici în sat. Se acomodase foarte repede cu noul mediu și avuse și noroc ca poștașul să se pensioneze și să aibă astfel și loc de muncă unde nu se cereau studii deosebite. Știindu-se frumoasă și cu un corp perfect, îi plăcea să se lase admirată, dar nu prindea vorbă cu nimeni, pentru că bărbatu-său era de o gelozie bolnăvicioasă și o bătea crunt pentru orice fleac.

Într-o bună zi, apără în sat un tânăr ciudat și nu-i fu greu să-și dea seama că acesta o urmărește tot timpul. Faptul în sine o încânta, predispunând-o spre visare, încât de mai multe ori îl punea pe bărbatu-său în situația de a o ocări și de a o face tâmpită când îi servea supa cu capul în nori. În familie Laiu era un om grosolan și vulgar, cu totul altfel decât cum se purta în societate unde era un om șters, timid și fără personalitate. Livia nu-l iubise niciodată, dar se măritase cu el pentru că avea un salariu frumos care îi asigura în trai comod. De fapt așa se și înțeleșeră când se luară că ea va fi doamnă. De-o vreme însă bănuiala îl rodea ca un vierme neadormit, o insulta mai tot timpul folosind cuvinte grele, îmbălate, găsind în asta o adevărată plăcere și un mijloc de a se liniști pe sine.

- Mai pune și tu mâna pe sapă să-ți mai scadă valiza, că poate nu ți-a sta gândul numai la tăvăleală, îi zise într-una din zile cu răutate.

Avea în ochi un surâs batjocoritor și insinuant care-l făcea și mai urât, pentru că Laiu avea o fizionomie dezagreabilă, o față negricioasă, ca și cum uleiurile și fununginea cu care se mânjește pe la lucru i-ar fi intrat în piele de tot, dar el avusese culoarea aceea uleioasă încă din naștere. Din fericire nu aveau prea mult timp de sfadă, pentru că Laiu pleca la lucru dimineața devreme și se întorcea seara târziu când se închidea cârciuma. De îndată ce se vedea singură, Livia își recăpăta buna dispoziție și uita cu totul de el. La poștă, care era peste drum, lucra doar trei ore pe zi, după care era liberă ca pasărea cerului. Vara își petrecea timpul în grădiniță, printre flori, unde își instalase un șezlong și o măsuță pentru cele necesare: cartea din care citea, pachetul de țigări, ceașca de cafea și alte mărunțșuri.

În ziua în care îi vorbise pentru prima dată, era timp un plăcut. Soarele îi mângâia trupul cu pielea ușor înroșită și-i dădea o strălucire aparte care probabil că venea și de la cremele cu care se ungea. La un moment dat se simți privită. Când își ridică pleoapele cu gene lungi, întâlni căutătura lacomă a unor ochi negri a căror privire o ardea. Tânărul acela care se ținea după ea de câteva zile o privea cine știe de câtă vreme, cu mâinile sprijinite pe gard, cu palmele sub bărbie. Chipul lui, cât se vedea de sub părul foarte lung, revărsat în față datorită poziției, trăda deopotrivă asprime și duioșie.” Trebuie să fie foarte puternic,” îi trecu ei pri minte în prima clipă când se trezi ca dintr-un vis.

- De ce te zgâiești la mine? îl întrebă încet, fără nici un reproș în glas.

- De plăcere.

Vocea baritonală și catifelată o înfioră ca și când cineva i-ar fi mângâiat trupul cu niște palme aspre. De mult nu-i vorbise nimeni cu atâta afecțiune.

- Mai bine vezi-ți de drum și nu te mai ține după mine, că se vede.

- Și ce ?

- Sunt femeie măritată și dacă află bărbatu-meu, te spintecă.

Nici dacă i-ar fi spus cea mai grozavă glumă, nu l-ar fi putut face să râdă așa. Se zguduia din toată ființa ca de friguri până ce ochii îi lăcrimară.

- Laiu pe mine! se miră el cu blândețe după ce se liniști. Nu-ți dai seama că l-aș putea frânge ca pe un vreasc?

- Du-te, n-are nici un rost.

- Ba are.

- Nu te-nțeleg.

- Pentru că ești perfidă. Te usuci de dor, dar te prefaci că nu-i așa, numai să pari femeie cinstită. Ce prostie colosală!

- Folosești cuvinte pe care nu le-nțeleg, surâse ea privind-l o clipă drept în ochi apoi se ridică și se depărtă încet, minunându-se parcă de frumusețea florilor printre care trece.

- Degeaba pleci, că de mine tot nu scapi dacă te am pe gușă, îi strigă din urmă.

Cum ajunse în casă însă, îl privi atent de după perdea pe acest bărbat puternic, doar cu trei ani mai tânăr decât ea și în gând îi încolți o dorință secretă și prea puțin ortodoxă. Mai stătu puțin rezemat de gard apoi o luă în josul uliței cu mâinile în buzunarele pantalonilor.

Abia împlinise optsprezece ani când fusese închis pentru viol, iar după ce ieșise îl împușcase pe unul cu o armă de vânătoare, dar norocul lui a fost că acesta a scăpat cu viață și părinții i-au închis gura cu o importantă sumă de bani.

Din porii pământului se ridicau aburi calzi. Undeva, departe, se auzea un cuc ale cărui strigăte se topeau la intervale egale în marea de liniște. Era o vreme când nu ți se făcea de lucru, mai cu seamă atunci când nici nu ești obișnuit cu el.

- Nu te hodinești puțin, nană Ludovică? o întrebă Livia pe-o femeie mai în vârstă care săpa la vreo trei răzoare de ea.

- Nu , doamnă, că mai am de lucru și acasă. Dumneata ai mai multă vreme, că încă n-ai copii.

Întrebarea fusese formală, dar cu țărani așa e, trebuie să-i întrebi ceva, orice, pentru că altfel te cred îngâmfat și te bârfesc. Trecu printre măracini dincolo de șanțul care desparte viile de pășune, își așeză rochia pe iarbă și se întinse pe ea, primind razele soarelui ca pe un balsam binefăcător. Un timp nedefinit, auzi doar glasul aceluiași cuc, ascuns printre crengile unui pom îndepărtat, strigându-și neobosit numele în acea pustietate blândă. Într-un târziu, auzi foarte aproape un foșnet ce i se păru ciudat și avu senzația că printre măracini ar fi trecut un animal mare, cu pielea aspră, de felul unui mistreț. Se ridică brusc și privi într-acolo. În locul mistrețului însă îl zări pe Vetu. Avea în mână un cuțit deosebit de frumos și zâmbea cu sticliri premonitorii în ochi, plesnindu-și palma stângă cu lama de un luciu aproape siniliu.

- Ți-am spus că nu scapi de mine, îi șopti precipitat. Să nu-ți fie teamă, te iubesc.

- Te rog să pleci, îngăimă ea cu glas stins.

Era tulburată. Simțea ceva necurat și apăsător în aer. Dădu să-și îmbrace rochia, dar Vetu o apucă de încheietura mâinii și o strânse puternic, dureros chiar.

- Dacă nu ești cuminte, va fi rău de noi amândoi.

Vocea îi era sugrumată de emoție. Îi purta lama subțire de jur împrejurul gâtului atât de aproape de piele, încât îi simțea răceala de reptilă ,apoi lăsă cuțitul să cadă, urmărind cu satisfacție cum se înfige în pământ, după care, cu o mână sigură și dibace, îi înlătură tot ce avea pe ea, fără nici o greutate.

Când se văzu goală, Livia scoase un țipăt disperat care pluti o clipă ca un ecou stins pe tot dealul viilor și își aplecă privirea într-o parte simțindu-și fața îmbujorată de rușine. Femeia, care săpa în apropiere, începu să-l ocărăscă pe Vetu,

dar deîndată ce acesta îi adresă câteva cuvinte însoțite de gesturi jenante pentru o femeie bătrână, își luă sapa pe umăr și porni spre sat.

Acum erau singuri. Undeva departe, la marginea câmpului, trecea alene o căruță trasă de un singur cal. Vetu îi adună toate hainele sub picioare și începu să se dezbrace grăbit, cu respirația accelerată. Ea făcu niște ochi mari, uimiți, ca și când n-ar mai fi văzut bărbat gol pușcă în viața ei, dar se dezmetici și începu să alerge peste pășune. Îi năvăliră brusc în minte toate grozăviile pe care lumea le pune pe seama lui și i se făcuse frică. O prinse ușor și o aduse îndărăt pe maldărul de haine, încercând să-i potolească riposta furibundă de animal încolțit care încearcă să se apere prin orice mijloace. Cele două brațe puternice o înlănțuiră însă și palmele mari prinseră a-i mângâia trupul frenetic până când loviturile pline de ură se transformară în îmbrățișări fierbinți, dezlănțuite, ca o furtună de vară născută din aglomerări imense de nori potrivnici.

4. În odaie plutea un fum greu, înecăcios. Cei doi bărbați băură și fumară țigară după țigară aproape până în zori. Vetu se îmbătase mai tare și de la o vreme începuse a-l privi pe celălalt cu niște ochi răi, injectați. Trase un cuțit din tureacul cizmei și-l împlântă în masă.

- L-ai omorât pe tata, fascistule, și m-ai lăsat pe drumuri! urlă ca scos din minți.

Bălu se îndreptă în scaun, așteptând încordat, fără a se pierde însă cu firea.

Se ridică nesigur, sprijinindu-se de masă. În momentul în care vru să apuce cuțitul, Bălu îl izbi cu pumnul în plină figură, răsturnându-l pe spate cât era de lung. În cădere se lovi cu capul de un colț al patului apoi se prăbuși pe podea, rămânând nemișcat. Cantonierul scoase din dulăpior o frânghie subțire și-l legă burdof. Îi așternu paltonul în apropierea sobei și-l culcă pe el. Dormea dus, sforăind ca un buhai, schimonosindu-și fața uneori ca și cum l-ar deranja vreo gănganie. După ce mai aruncă câteva buturugi pe foc, Bălu stinse lumina și se întinse pe pat fără să se dezbrace. Își simțea capul îngreunat de băutură și somnul nu venea. Sub fereastră, câinele se foia neliniștit simțind, probabil, prin apropiere vreo jivină. Abia atunci îi trecu prin minte că fiind sfârșit de săptămână i-ar putea pica vreun șef la vânătoare și, găsindu-l cu Vetu pe cap, ar putea da de belea, acum când mai are mai puțin de un an până la pensie. Acesta ar da din gură cu prostiile lui, cu fascist, cu criminal, și cine știe ce ar putea trezi cuvintele lui în imaginația unui activist și mai cu seamă a directorului pentru care demascarea dușmanilor poporului reprezintă o prioritate

absolută. Ar fi păcat să-și păteze chiar acum imaginea de membru de vază al partidului, de cetățean onorabil al patriei socialiste. Își amintea cu o ușoară jenă cum, pe la 17-18 ani, purtase cu mândrie cămașa verde legionară, cum se legase de câțiva tineri pe la baluri punându-i să strige „Trăiască legiunea și căpitanul!” și cum își pusese în gând să facă dragoste cu preteasa satului, foarte frumoasă de altfel, de care se îndrăgostise lulea. Nu putea uita nici acuma serbarea aceea de la *Sală* la care superba blondă recitase poezii de George Coșbuc și cântase câteva cântece patriotice. Învățase la școli înalte din străinătate și lumea înțelegea cu greu cum se îngropase în satul acesta de la marginea țării unde-și petrecea timpul călărind, citind și cântând la pian. De doamnă era doamnă, pentru că preoții greco-catolici aveau proprietăți însemnate și-și permiteau un nivel de viață decent.

Soarele cobora spre asfințit, dincolo de *Știubei*. Tocmai terminaseră a doua săpare a mălaiului și bătrânii plecară acasă, pe jos, fără Bălu, deoarece el mai rămase cu vacile să pască din iarba grasă, de pe izlazul de sub pământuri. Nu se îndurase să le prindă la car când văzuse cu câtă plăcere mâncau pleznindu-se din când în când cu cozile pe spinările late, ca să se apere de muște. Privirea îi aluneca peste întinderea verde, până spre *Dealul Viilor* și gândurile îi zburdau nestingherite când urechea percepu tropotul unui cal în galop. Când o văzu pe preteasă aproape plutind în șaua splendidului armăsar murg, inima-i tresări în piept ca pasărea-n colivie. Abia avu timp să-și ia pălăria din cap că ea și trecu prin dreptul lui, salutându-l cu un discret semn al cravașei, în timp ce în colțul gurii delicate îi înflori un zâmbet ciudat. La vreo două sute de metri opri calul brusc, obligându-l să se ridice în două picioare nechezând, și descălecă pe malul pârâului, lăsându-l liber. Se apropia seara. Câmpurile și izlazul erau pustii așa încât sângele lui Bălu prinse a clocoti, simțind că acesta este momentul să-și îndeplinească visul tainic care i-a încolțit în minte încă de când a văzut-o prima dată și când i-a descifrat acea privire pe care el o înțelegea ca pe o provocare.

Tânăra femeie purta pantaloni de călărie, cizme de piele până sub genunchi, bluză de un alb imaculat și o năframă înflorată cu care era legată înapoi. Stătea cu spatele la el, lovindu-și ușor cizma cu cravașa, urmărind curgerea apei din pârâul umflat după ploile bogate din mai. Bălu se apropie tiptil ca un animal de pradă și-i înlănțui mijlocul cu brațele-i vânjoase, sărutând-o buimac pe gât, sub părul a cărei mireasmă îl îmbăta.

- Stai bine, Bălule, nu te prosti, oftă ea simțindu-se pipăită peste tot și percepându-i prin haine virilitatea explozivă care o făcea să se înfioare.

- Nu stau bine. O să-ți dau acum ce n-o să-ți poată da popa al tău cât îi lumea și pământul.

- Lasă-mă! țipă ea, mușcându-l de mână.

- Nu te las!

La a doua mușcătură, o scăpă din strânsoare, dar din cealaltă mână nu-i dădu drumul.

-Muști, cățea, șuieră Bălu. Lasă că te înmoi eu îndată.

O întoarse spre el și-o înlănțui cu bestialitate sărutând-o pe gură, văzând-o cum se topește toată în brațele lui, dar când se pregăti s-o pună jos, simți o arsură teribilă în coapsa stângă și scoase un urlet animalic, rostogolindu-se pe iarbă. În vânzoleala sărutului, Bălu nu băgase de seamă că frumoasa femeie trase din tureacul cizmei un cuțit delicat cu lama scurtă și lucioasă pe care i-l înfipse în picior. Își culese năframa de pe jos, încălecă liniștită, și ,după ce se uită la el disprețuitor, porni la pasul calului.

- Tot te călăresc eu odată așa cum călărești tu armăsarul acela!

- Poate, replică ea cu același surâs provocator. S-ar putea să-mi și placă, dar nu când și cum vrei tu...

Dădu pinteni calului și dispăru, salutându-l cu cravașa.

Veni apoi rebeliunea legionară când cetele de camarazi puseră stăpânire pe multe localități. Bălu nu putuse uita nici o clipă întâmplarea de la *Știubei* și aștepta momentul să-și îplinească promisiunea. Era o vreme rea, ploaia turna cu găleata și satul era pustiu. Porni spre parohie de unul singur, ferchezuit și aranjat în ținuta legionară ,încât părea un ofițer din trupele de elită. Pe popă îl închise în beici cu căluș în gură, legat la mâini și la picioare, apoi se întoarse în dormitorul Virginiei care-l aștepta într-un capot ușor, descheiat, peste un combinezon ca un abur, de o finețe neobișnuită ochilor lui de țăran, dezvăluindu-i trupul acela perfect care-l împinse la păcate.

- lubește-mă cu blândețe, Toadere, suspină ea și promite-mi că n-o să-i facă nimeni rău părintelui.

- N-o să-i facă, sufletul meu...

5. Bălu se trezi târziu, după zece. Poate că ar mai fi dormit, dar îl rodea foamea, pentru că nu mâncase nimic înainte de a se culca, fusese prea abătut din cauza necazului care i s-a dat de cap, că n-ar fi putut crede una ca asta în ruptul capului, oricine i-ar fi spus. La început nici somnul nu voia să vină, dar până la urmă oboseala învinse și pleoapele căzură grele ca de plumb după care nu mai știa nimic. Se trezi sub imperiul aceleiași neliniști ca pe front unde niciodată nu se știa cum se va sfârși ziua care începe, într-o lume atât de neomenească în care se simțea ca un vierme care putea fi strivit în orice clipă. Deschise ochii privind împrejur, încercând să deslușească zgomote ceva mai îndepărtate, eventuale pericole care se pot ivi. Imediat însă fața i se destinse, se liniști și se afundă din nou în fânul moale și plăcut mirositor. Acuma o altă mâhnire puse stăpânire pe el poate chiar mai rea ca frica de moarte, mâhnire de care probabil că nu va scăpa toată viața. Când își aminti ce-i făcuse Valeria, simți că înnebunește. Ani în șir visase cu ochii deschiși, își imagina că are o familie trainică, respectată de toată lumea, cu copii mulți, băieți și fete care le seamănă lor. Le știa numele și înfățișarea și chiar vorbea cu fiecare, îi alinta ori îi muștrulua, dar niciodată nu se purta cu ei cu asprime. Și apoi toți anii aceștia fusese prietenul său cel mai apropiat cu care împărțea și bucuriile și necazurile. Așa, umezeala și frigul din tranșee nu l-au putut măcina. Timpul trecea mai ușor și marșurile pe drumuri mocirloase și interminabile erau mai lesne de îndurat dimpreună cu ploaia ucigătoare de bombe și de proiectile și cu mizeria din lagăr. Dar minunea lui Dumnezeu, s-a întors din iad fără nici o zgârietură pe trup și cu mintea limpede, însă acuma inima îi sângera mai tare și se părea că rana nu mai avea leac.

Se ridică din fân și coborî în curte. Valeria ședea pe prispă cu mâinile-n poală, pierdută. Auzind ușa șurii, îl pândi cu coada ochiului, dar nu avu curajul să-l privească-n față. Aștepta cu sufletul la gură să vadă ce -o să se întâmple. Poate c-o s-o ierte, și, la drept vorbind, ar putea s-o ierte, pentru că ea se știe nevinovată. Doar n-ar fi așteptat el, Toader, să rămână singură, de la douăzeci de ani, atâta amar de viață. L-a jelit un an întreg ca orice femeie cinstită, apoi morții cu morții, viii cu viii .

Pe Bălu îl cuprinse mila. Își aruncă tunică soioasă pe prispă și se așeză pe ea. O vreme tăcură amândoi stingheriți, cu privirile în pământ. De la râu se auzeau glasurile vesele ale copiilor care acum li se păreau enervante și aproape neverosimile. Se anunța o după-amiază toridă și excesiv de uscată.

- Spune-mi ceva, Toadere, nu-mi mânca sănătatea, îndrăzni ea să rupă tăcerea cu glasul slab și tremurat.

- Apoi îți spun că noi doi nu mai putem trăi împreună. Fericirea noastră s-a pierdut, Valerie, dragă. Poate că ne-am bucurat prea mult și nu s-a convenit.

- Și eu unde să mă duc acum? că n-am pe nimeni în lume.

- Unde te-a îndrepta Cel de Sus. Știi că io-s om greu și n-aș putea uita ce mi-ai făcut chiar dacă am trăi două vieți legate deolaltă. Când m-aș mânia, te-aș bate rău și ce folos aș avea din asta ?

Își luă ranița și porni încet spre uliță.

- Ia-ți tot ce crezi că-i al tău și ți se cuvine, dar când s-o însera, să nu te mai găsesc aici. Mergi sănătoasă.

Porni pe uliță în jos ca buimac. Îl urmărea privirea ei deznădăjduită și chipul acela atât de frumos chinuit de neliniște. Se duse în *Cornul Viilor* să se scalde în gropoc, să scape de jeg și să-și lepede zdrențele puturoase cu care venise acasă. Căută un loc mai la vale, nu doar pentru că era ferit de ochii copiilor, dar mai cu seamă pentru că avea nevoie de liniște.

După ce-și lepădă zdrențele, se aruncă în ochiul de apă limpede și liniștită de la cotul râului cu o bucurie pe care n-o încercase din anii copilăriei când venea să se scalde în același loc. Se frecă cu scoarța de săpun pe care o avea apoi începu să se joace bătând apa cu mâinile și cu picioarele până când istovi, pentru că era slăbit și când simți că nu mai are putere, ieși la soare. De pe drum îi mai rămase o conservă și o bucată de pâine neagră. Mâncă în silă numai să aibă ceva în stomac, să nu se macine singur. "Biata femeia mea, gândi, afundându-se din nou în apă. Ce-a fi de capul ei săraca? Dacă m-aș duce acasă, aș mai găsi-o strângându-și lucrurile și de bună seamă că ar rămâne dacă i-aș spune să rămână. O clipă, fața i se luminează, dar după câteva clipe se posomorî din nou. Cum putea gândi una ca asta tocmai el care se cunoaște și știe că n-ar trece nici măcar o zi fără să se înfurie? Cu timpul ar ajunge s-o urască și s-o bată până la sânge numai pentru că s-a dăruit altuia. Și ce dacă a primit înștiințarea că a murit? Putea să aștepte ca alte văduve până la sfârșitul războiului. Trupul ei robust și sănătos cerea însă bărbat dotat care s-o epuizeze noapte de noapte și zi de zi...Ba mai bine să plece. Nemernicul acela care i-a făcut fata e dator s-o întrețină, n-are decât să-l caute. Poate o să-și găsească loc de slujnică în vreo casă de oameni bogați, că de harnică-i harnică foc și în plus e atât de frumoasă. Precis că o să-și găsească un bărbat de treabă că încă-i prea tânără să rămână singură.

Soarele cobora acum spre asfințit și văpaia i se mai potolise. După ce se îmbrăcă, Bălu se gândi că-i prea devreme să se întoarcă acasă și se gândi să meargă să-și vadă pământul de la *Stiubei*, fie și numai ca să ia un bulgăre negru și gras și să-l fărâme în mână. Pământul era marea lui bucurie și toate speranțele și le punea în el. Cu timpul o să-și repare casa și totul va fi bine. O să-și găsească și o femeie de treabă, că după război lumea-i plină de văduve tinere, vai și amar de capul lor. Unele abia s-au măritat și bărbații le-au plecat în război, nici n-au apucat să facă copii, dacă între timp nu le-au ajutat rușii când au trecut pe aici.

Își cunosc pământul de departe, era miriște. Nu-i trecuse prin cap s-o întrebe pe Valeria ce-a făcut și cum a făcut. Dar cum era s-o întrebe, auzi la el! La capătul pământului văzu trei cruci de secară; femeia învățase de la el să-și pună și câte o postată de secară, să aibă paie lungi cu care să-și învelească toamna casa. N-o treierase, pentru că trebuia bătută cu îmblăcia, să rămână paiul drept. Cel puțin va avea de lucru. În zori, pe rouă, va duce secara acasă, că va găsi el un car la un cunoscut, o va îmblăți și paiele le va lega în snopi, până mai spre toamnă, că nu era nici o grabă cu învelitul. Se apropie de una din cruci și rupse câteva spice. Erau mari și pline de boabe sănătoase, pline, pământ bun ca ăsta mai rar găsești. Boabele uscate aveau gust dulceag, le mesteca încet, cu plăcere. Deodată, când își ridică privirea, îi sări în ochi o pată de altă culoare care distona cu cea a miriștii și se miră că n-o observase de la început. Abia după ce făcu câțiva pași își dădu seama că erau picioarele unui om care părea să se fi culcat la umbra uneia dintre cruci, un domn, pentru că purta pantofi ușori și pantaloni de orășean. Când îl văzu mai bine, înțelese că omul era mort. Zăcea prăbușit pe spate, cu brațele și picioarele desfăcute, ca răstignit. Cineva îi trăsese un glonț în cap și, în cădere, își scăpase servieta din piele galbenă care rămase într-o poziție curioasă, cu un colț înfipt în pământ. După câte văzuse în război, pe Bălu nu-l mai impresiona moartea, așa că nici nu-l băgă în seamă pe mort și se grăbi să caute ce-i în servietă. O deschise cu un fel de teamă și, deîndată ce-și aruncă privirea înăuntru, păli. Era plină cu bani afară de câteva hârtii din care nu înțelegea nimic, pentru că erau scrise într-o limbă necunoscută. O ascunse sub un snop, apoi începu să-l percheziționeze pe mort. Prin buzunare găsi mai multe mărunțișuri printre care o brichetă și niște țigări speciale, o pereche de ochelari cu ramă aurită, un stilou, un briceag cu plăsele de os și la urmă un pistol mic cu patul din lemn de nuc, lustruit ca o bijuterie. Se ridică și se uită roată să se încredințeze că nu l-a văzut nimeni. Prin împrejurimi nu era nici țipenie de om

afară de el și de mort. Trebuia să aștepte cu răbdare seara, să scape de el, să-l arunce în mlaștina de la celălalt capăt al pământului. Nu-i prea păsa de mort, dar se gândea că putea fi vreun belfer care voia să treacă granița clandestin, neîncrezător în vremurile tulburi ce se anunță. Un lucru nu reușea să priceapă însă, de ce acela care l-a omorât nu i-a luat banii și obiectele de valoare pe care le avea asupra lui, într-o perioadă de sărăcie așa de mare în care se zbătea toată lumea după război.

„Tot nu m-a lăsat Dumnezeu nerăsplătit după patimile prin care am trecut, gândi Bălu strivind mucul de țigară sub călcâi. Astăzi am pierdut o femeie frumoasă pe care am iubit-o ca pe lumina ochilor mei, dar am câștigat o avere. Totul e să mă înțărămez și apoi om vedea, numai sănătos să fiu.”

6. Pe înserate aerul se răci, pentru că încă totuși nu era vară cu adevărat. Pe *Dealul Pișcărăniții* se lăsară umbre cenușii, învăluind tufele de porumbei într-o pâclă tulbure. Fazanii se tupilaseră printre mărcini și nu li se mai auzeau nici strigătele răgușite nici bătăile din aripi cu sunetul lor caracteristic. De undeva de departe se auzi mai întâi un nechezat de cal apoi un lătrat de câine.

- Și acum ce va fi cu noi? întrebă Livia cu teamă.

Vetu fuma tolănit pe iarbă într-o poziție obscenă. Răspunsul veni ceva mai târziu.

- Nimic. Nu mă cunoști, nu te cunosc.

Femeia suspină adânc. S-ar fi așteptat la mai multă tandrețe.

- Și apoi de-un sfert de oră parcă ești alta...Nu știu...te-ai urâțit, ți-au mai apărut ceva defecte...Ca să nu mai vorbesc de faptul că nu te prea speli pe dinți...

- Pușcăriașule! urlă ea. Crezi că mi-ai trebuit? Te înșeli!

Se ridică brusc tremurând de mânie și porni către sat. Încerca să-și arunce din minte acele cuvinte atât de jignitoare care o făcuseră să sufere cumplit. Chiar nu putuse crede că este cu adevărat bruta despre care vorbea toată lumea. După câțiva pași se auzi strigată din urmă și-și întoarse privirea. Vetu se ridicase și el în picioare și i se păru că se va lua după ea.

- Uite, asta ești, îi strigă scuipând cu prefăcută greață, o latrină în care-ți deverși scursorile!

Îi mai aruncă câteva porcării pe care le rostea cu o plăcere bolnăvicioasă apoi se tolăni din nou pe iarbă cu nepăsare. Se gândi că ar fi trebuit s-o trimită acasă în pielea goală, dar ideea îi venise prea târziu și acum îi era lene să fugă după ea.

Regreta numai criza de isterie pe care ar fi făcut-o Laiu, pentru că ea ar fi așteptat să se întunece bine și l-ar fi găsit beat.

7. Livia nu merse acasă. Trecu pe la Ludovica și plecară împreună la miliție unde spuseră totul așa cum se întâmplase. Dădură declarații scrise cu toate amănuntele, spunând lucrurilor pe nume și reproducând cuvintele pe care le folosise derbedeul, pentru ca să nu existe nici un dubiu în privința vinovăției lui. Acasă făcu la fel. Îi povesti lui Laiu totul cu lux de amănunte numai ca să se răzbune și să-l facă să sufere, mai mult din răutate decât din gelozie. Spre surprinderea ei, omul nu zise nimic. Fața pământie i se îngălbeni și mai tare și clipea foarte des, dezorientat. Avea impresia că-și bate joc de el într-un alt mod, scornind lucruri incredibile.

- Uită-te, zise ea scoțându-și rochia, toată sunt mușcată. E un animal.

- Să pleci, să nu te mai văd în fața ochilor! Du-te la el dacă te satisface! Doamne, oftă, luându-și capul în palme, singur m-am nenorocit, că doar știam cine a fost mă-ta și cum te-a făcut. Ce naște din pisică șoareci mănâncă... Dacă te mai găsesc în casă când mă-ntorc de la crâșmă, te omor.

Îl părăsi chiar în seara aceea cu sufletul senin și fără nici o remușcare. Nu numai că nu-l iubise, dar nici măcar nu încercase să-l suporte și cu toate acestea nu avusese curajul să-l părăsească. Acum simțea că libertatea la douăzeci și trei de ani îi va oferi șansa de a o lua de la capăt.

Procesul se tot amână până către toamnă când Vetu fu condamnat luându-se în considerare și antecedentele, la nouă ani de pușcărie. Când îl duseră, ea era cu burta la gură. Ieși din sală în urma lui până în curtea interioară a tribunalului unde-l aștepta duba. La urcare, împins de gardieni, îi aruncă o ultimă privire cu niște ochi răi, disprețuitori. În haine vărgate era sinistru. Mai ținea minte și acum, ca un stop cadru, chipul lui în spatele geamului cu gratii, care se estompa pe măsură ce vehiculul înainta spre poartă.

- Să știi că am să te aștept, țipă ea. Să nu crezi că vei scăpa de mine!

Ușa grea de metal se trânti cu zgomot și furgoneta ieși în stradă lăsând-o în curtea dezolantă, fără nici un răspuns, fără nici un semn.

8. Se apropiau zorile, dar întunericul nu se risipise încă, deși în încăpere prindea să se distingă vag conturul obiectelor. Bălu auzi o bufnitură urmată de câteva înjurături spuse răspicat cu voce dogită de mahmur. Vetu se trezise din somn și la

Început nu pricepu nimic, simțindu-se țeapăn, fără să-și poată mișca mâinile și picioarele. Toată noaptea visase niște lucruri încâlcite și dure de prin pușcărie. După ce se ma dezmetici, își dădu seama că este legat, dar nu știa unde se află și de aceea înjurase. Auzi apoi declicul întrerupătorului, iar în secunda următoare, lumina unui bec destul de puternic, care inundă violent camera, îl făcu să-și ferească privirea. Îl recunosc pe Bălu apoi își văzu cuțitul înfipt în tăblia mesei și lucrurile începură să i se limpezească în minte.

- M-ai îmbătat, rânji el, altfel o buleai.

- Te-ai îmbătat singur, i-o reteză Bălu, că aseară a fost cu autoservire și pe de-a moaca. Astăzi e pe bani, în caz că te-ar interesa. Pe-acolo, pe la *pension*, bănuiesc că nu te întâlneai în fiecare zi cu așa delicatețe.

- Pe la pension! Îl îngână Vetu cu răutate. Ca să vezi ce știe țăranu! Da lasă că nu mor eu în frânghiile astea și...

Bălu îl izbi cu bocancul în talpă făcându-l să mugească înăbușit, mai mult de nervi decât de durere. Tipul acesta de lovitură nu durea propriu-zis, dar te zguduia până-n creierii capului.

- Nu mă tem de tine, râse el. După ce-ți spun adevărul, te duc acolo unde ți-ar fi locul, apoi pace bună.

Stinse becul și se întinse iar pe pat. Afară prindea să se lumineze de ziuă și dincolo de fereastră se vedea câmpul mohorât și dezolant în goliciunea lui. Din multe locuri vântul spulberase zăpada lăsând dezgolit pământul negru, bulgăros. Se foi puțin apoi își drese glasul și începu.

- În seara când am găsit banii, m-am întors acasă beat de fericire. I-am numărat cu înfrigurare. Erau mulți, n-are importanță câți. Cert este că ei redeșteptau în mine visele cele vechi de om sărac care numai printr-o minune dumnezeiască o poate scoate la capăt. Visam pământuri nesfârșite și case mari, așa cum văzusem în război, case în care de ciudă intram cu cai cu tot și le dădeam să mănânce talașul din divane. Erau acolo pereți întregi acoperiți cu oglinzi, catifele grele, plane și câte și mai câte. Bogătașii le lăsaseră toate și fugiseră din calea urgiei care-ncotro. La doi ani după ce m-am întors din război, aveam deja cea mai frumoasă casă din sat, pământ mult și de toate. Lumea m-a dușmănit și a început să mă ocolească. Se zvonise că lucrez cu necuratul și m-au poreclit *Priculiciu*, adică dracul. Cine știe cine a scornit că dacă ții la subsuoară, timp de șase luni, un ou părăsit, din el iese un drăcușor care-ți îndeplinește toate dorințele cât ești în viață, în schimbul sufletului

care după moarte va fi al lui. S-ar zice că un singur om din sat ar fi făcut treaba asta și, după ce s-a îmbogățit, ca să scape de el, l-a trimis să-i aducă apă de mare cu ciurul și astfel tartorul nu s-a mai întors, pentru că nu i-a putut îndeplini dorința. Așa că toată lumea m-a părăsit afară de biata Florica lui Costan, vecina mea, care rămăsese și ea văduvă cu trei copii de crescut. Toată ziua era ori ea la mine, ori eu la ea că ne făcuserăm prilaz, să nu ocolim prin uliță și lumea ne bârfea. Dar nouă nu ne păsa, pentru că ne simțeam bine amândoi și uitam de necazuri și de invidia oamenilor. E adevărat că de când cu popa, n-am mai călcat pe la biserică nici măcar în ziua de Paști și de aici până la scorneala că mi-am vândut sufletul n-a fost decât un pas. Dar într-un fel chiar am început să mă îndoiesc de bunătatea lui Dumnezeu, pentru că m-a bătut prea tare.

La mine fericirea nu ține nici cât focul de paie. A murit și Florica, așa, pe neașteptate, dintr-o nenorocită de spărtură-n talpă. Pe copii i-au dus la orfani, iar casa a rămas la stat. Pentru mine a urmat însă singurătatea crâncenă ca o boală fără leac și am devenit un câine încă mai rău decât cum am fost, gata să mușc pe oricine, gata să lovesc, gata să fac rău oricui, cu motiv sau fără motiv. Am descoperit însă cărțile și nici nu-ți poți închipui cât de mult m-au liniștit cărțile. Am aflat că pe lumea asta au trăit oameni cu mult mai nefericiți și mai blestemați decât mine, așa că m-am liniștit și mi-am acceptat soarta, consolându-mă cel puțin cu averea și cu sănătatea. Redevenisem omul puternic ca stânca de cremene din tinerețe.

În toți acești ani n-am avut nici un prieten, pentru că toți mă pizmuiau. Cu taică-tău mai schimbam câte-o vorbă la un pahar, dar nu eram prieteni, din cauza unor ciondrăneli din feciorie, când fusesem într-adevăr rău și accept că unele lucruri chiar nu se pot uita.

Când a venit colectivizarea, m-am înscris printre primii ca să nu fiu considerat reacționar și, în fața sătenilor, potrivnici de a-și da pământul, iar am ajuns om de nimic, lingău al activiștilor care trăgeau cam tot pe la mine. Atunci s-a întâmplat nenorocirea cu taică-tău, în seara de dinaintea inaugurării Gospodăriei Adricole Colective. Abia se înserase și numai ce aud pași în tindă, spre marea mea mirare, pentru că nu mă căuta nimeni, mai ales seara. Ușa se deschise și în casă intră Găvrila, taică-tău. Era mohorât, îl pășteau gânduri rele, se vedea asta de pe-asupra.

- Bună sara, zice.

- Bună sara, îi răspund. Șezi Găvrilă.

- M-am nenorocit, Toadere, se repede. Dacă nu m-ajută tu, nici Cel de Sus nu mă poate ajuta!

Se plimba prin casă frângându-și dureros mâinile și fața îi era pământie și tranfigurată ca de mort.

- Mâine trebuie să dau salariile și am pierdut toți banii la cărți. M-am nenorocit! Douăzeci de mii, îți dai seama! Ce mă fac, ce mă fac? Erau niște cărțași din Carei și cred că ne-au tras pe sfoară cu șmecherii. Toată noaptea am pierdut cu carte mare, la mustață, și nu credeam că nu se va întoarce jocul în favoarea mea. Toadere, ajută-mă, că dacă nu, mâine mă arestează pentru delapidare.

Între noi se lăsă o tăcere de gheață. Nu știam ce să zic. Pur și simplu nu-mi veneau cuvintele, în timp ce el aștepta cu sufletul la gură. Parcă văd și acum felul straniu în care încremenise în așteptare în acel moment în care i se hotăra soarta. Numai ochii în care se citea disperarea mai erau vii.

- Douăzeci de mii sunt bani mulți, am zis cu glas stins, înlăturând cu greu nodul dureros care îmi înțepenise gâttelejul. Când o să mi-i poți da înapoi...În zece? În cincisprezece ani?

- Așa-i, recunosc. Nu mi-am făcut iluzii, dar am încercat. A mai bolborosit ceva neînțeles și s-a dus, lăsându-mă furios pe mine și pe lume. Într-o jumătate de ceas am fost la el să-i dau banii, dar l-am găsit mort. Cum stătea întins pe pat, am crezut că doarme. l-am aprins o lumânare și am chemat vecinii să-l vadă.

- Minți frumos, Bălule. Dacă aș avea mâinile libere, ori te-aș aplauda, ori ți-aș sfărâma maxilarele. Mai degrabă cred că ți-aș sfărâma maxilarele. În schimb, dacă ți-aș spune eu povestea asta, finalul ar fi cu totul altul. Abia aștept să-mi spăl cuțitul în sângele tău. Asta și pentru cantonul acesta pe care l-ai luat pe nedrept.

Bălu se repezi la el să-l lovească, dar se mulțumi să-i ardă din nou un bocanc în talpă.

- Asta era deci. De aici ți s-a pus pata pe mine. El avea o simplă recomandare, dar cel care făcea angajările pe mine mă cunoștea personal și încă foarte bine.

- Te cunoștea prost. Nu știa că ai fost bandit legionar și că ocupi locul unui om cinstit.

- Știa și asta. Dar știa și că taică-tău are și el slăbiciunile lui...

- Ca de exemplu.

- Noaptea pierdute cu femeii uşoare şi jocuri de cărţi, trupul firav şi bolnăvicios. Aici e vorba de muncă fizică nu de hârţogărie. Nu ştiu dacă tu, un analfabet, poţi înţelege ce-nseamnă destinul. N-a fost steaua lui.

Vetu pufni enervat.

- Analfabet eu, măi, ţară? Tu ştii că am liceul şi doi ani de facultate?

- Păcat de anii pierduţi.

O clipă rămaseră în tăcere, dezgustaţi unul de spusele celuilalt.

- De ce eviţi să vorbeşti de canton? Întrerupse Vetu liniştea apăsătoare.

- Pentru că mă tot întrerupi şi mă abaţi de la subiect, se inervă Bălu.

- Hai, dă-i bice.

Era a doua zi după ce semnasem cererea de înscriere în colectiv şi, sincer să fiu, n-aveam nici un motiv să ţip de bucurie. Când te desparţi de ceva ce-ţi aparţine şi la care ţii ca la fiinţa ta, e ca şi cum ţi-ar fi murit cineva din familie. M-am suit în tren şi am mers la Oradea, aşa, fără nici o treabă. M-am plimbat prin oraş cu mâinile în buzunare, uitându-mă lung în vitrine, ca omul care nu are de lucru şi, în cele din urmă, am ajuns într-o cârciumă infectă unde m-am amestecat printre beţivi şi am băut până când am avut tren spre casă. Dar nu m-am simţit suficient de beat şi mi-am luat o sticlă şi pentru drum. La coborâre, văd un om care mi se pare cunoscut. Cobora şi el pândindu-mă cu un aer destul de ciudat. În faţa gării becurile ardeau şi se vedea destul de bine, aşa că omul s-a apropiat de mine.

- Mă cunoşti? Întrebă el direct, fără să-mi dea bineţe.

- Da, să trăiţi, domnule locotenent.

- Asta a fost demult, zâmbi el uşor jenat, parcă într-o altă viaţă.

S-a apropiat de mine şi m-a îmbrăţişat.

- Îţi spun sincer că mi-a părut tare rău când am aflat că ai murit. Cum ai scăpat, totuşi, că erai pe lista celor morţi, nu pe cea a celor dispăruţi?

- În duminica aceea, domnule locotenent, lupta a fost cumplită, încât credeam că a căzut cerul peste noi şi că lumea s-a năruit. Pe mine m-a îngropat un obuz, dar din fericire n-am avut nici o zgârietură şi, cum nimerisem lângă un copac smuls din rădăcină, printre crengile lui am putut respira şi am scăpat cu viaţă.

- Şi apoi ?

- M-am trezit la marginea unui câmp pustiu, presărat cu trupurile celor morţi. Ruşii ne zdrobiseră. Era o tăcere înspăimântătoare, nu se mişca nici o frunză, nu

adia nici o boare și aveam impresia că sunt singurul om viu de pe pământ. Atunci m-am gândit să pornesc spre casă, pe jos, și am luat-o încet spre apus.

- Ai avut noroc, Toadere.

- Ce noroc, domnule locotenent, că după trei zile m-au prins și m-au băgat în lagăr.

- Dar ai rămas în viață.

Vetu se foi ca să-și găsească o poziție mai bună pentru că înțepenisise cu totul.

- Bărbi, Bălule. Îți promit să te rad eu pe uscat numai să scap de frânghia asta.

- Din vorbă-n vorbă am aflat că vine tocmai la noi în sat, la canton, pentru că în viața civilă e inginer de ape.

- Cu ce te ocupi, tu, Toadere? m-a întrebat așa într-o doară.

- Sunt plugar, domnule locotenent,

- De-acum să-mi zici domnule inginer.

Se uita la mine cu tristețe, dar în același timp și cu nemăsurată prietenie.

- Pentru mine, când vom fi între noi, veți fi domnul locotenent până la moarte.

- N-ai vrea tu să fii salariat, măi Toadere? Să-ți vină banii acasă lună de lună ?

- Ba aș vrea, dar cine mă pune pe mine salariat ?

- Eu te pun cantonier. Mi-a fost recomandat un om de-aici, dar fiindcă te-am întâlnit pe tine, fosta mea ordonanță, te pun pe tine. Ce zici, primești ?

- Primesc.

Vetu se foi din nou mârâind.

- Tu de mâna mea vei pieri, Bălule. Mă-ntorc iar la galere, dar voi ști că ai mierlit-o. Fiecare om are o nenorocită de viață și și-o trăiește cum crede de cuviință, pentru că este viața lui. Să nu crezi că Vetu e prost. Într-o bună zi te vor găsi pe-o margine de șanț ca pe un hoit de câine. Se vor face niște cercetări de rutină, cu procese verbale în regulă, dar nu se va găsi nimic și totul se va închide într-un dosar cu autor necunoscut.

Bălu mocnea ca un foc de paie jilave, fără șanse să se aprindă cu flacără mare, dar care totuși se consumă încetul cu încetul. Îl lăsă în pace să spună tot, ca să-i afle gândurile apoi se îmbracă liniștit învârtindu-se într-un hanorac gros a cărui glugă și-o trase pe cap. Luă apoi cuțitul și-i tăie legăturile de la picioare.

- Scoală! îi porunci el și bagă de seamă că dacă nu te porți bine, dai de dracu.

Vetu simți primejdia plutind în aer și execută comenzile fără să crâcnească. Leșiră din casă și-o luară către sat de-a dreptul peste câmp, să nu se-ntâlnească cu

nimeni. Era frig, dar vântul se liniștise și pământul parcă dormea adânc ca omul care ațipise abia în zori. Pășeau amândoi alături, în tăcere, fiecare cu gândurile lui, numai zăpada înghețată scârțâia inervant. Până-n sat făcură cam o jumătate de ceas. În momentul în care urcau potecuța spre primărie, clopotul bătea de șapte cu glas melodios, ușor tânguitor. Când să intre în curte, nu intrară la primărie, pe unde intra toată lumea dinspre câmp ci în vecini.

- Să nu te miști de-aici! Îți porunci Bălu odată ajunși la colțul casei, aruncându-i în același timp o privire tăioasă.

Bătu la una din ferestre și rămase în așteptare cu auzul încordat. Imediat auzi pași ușori de femeie în papuci de casă care plescăiau ritmic, lovindu-i-se de tălpi. Ușa se deschise și Bălu se pomeni față-n față cu Valeria lui care acum arăta ca o doamnă. Cu toată firea sa netulburată, de data asta se fâstâci, gura-i rămase încleștată ca și cum i s-ar fi împietrit fălcile, dar nu putu să nu observe o anumită sclipire a ochilor ei și bucuria tainică care-i lumina fața când îl văzu.

- N-ai îmbătrânit, Toadere, zise ea cu glas blând. Am auzit c-ai avut noroc și m-am bucurat pentru tine.

- Dumnezeu e bun, Valerie, dacă ne ia unele, ne dă altele...

Se uită la ea cu sfială, ca la o străină și parcă nu-i venea să creadă că doamna din fața lui îi fusese cândva, e drept că pentru puțină vreme, soție. La cei peste cincizeci de ani pe care-i număra, arăta foarte bine și în special ochii își păstrasera întreaga lor strălucire de altădată.

- Întră, îl rugă ea. Nu se cade să stai în ușă.

- Nu intru, că am treabă, doar l-am adus pe unul mai rușinos. Poate că altă dată...

- Să vii, să mă mai vezi, Toadere. Eu nu ți-am purtat dușmănie, pentru că era normal să te superi pe mine, oricât aș fi vrut eu să uităm ce sa-ntâmplat.

- Nici eu, strigă Bălu cu toată vocea. Te-am iertat încă din seara aceea, dar n-am avut curajul...

9. Livia era încă în pat. Când îl văzu pe Vetu intrând, scăpă un țipăt ușor de surprindere și se grăbi să-i taie legăturile.

- Cine te-a legat? întrebă ea precipitat, căutând să-și calmeze respirația agitată de emoție.

- Bălu, scrâșni Vetu, dar vai și-amar de zilele lui ce-i fac pentru asta.

Mâna caldă a femeii îi căută palma mare înăsprită de lucru.

- Ești înghețat, zise ea. Trebuie să te culci imediat. Dar mai degrabă cred că ești mort de foame.

Tăcu tulburată când văzu că privirea i se oprise pe chipul fetei care dormea încă în patul de lângă fereastră. Respira liniștit și avea fața luminată de-o lumină blândă, izvorâtă din suflet. Poate că în acele clipe visa un vis frumos.

- E fetița mea, găfâi Vetu, simțind că se sufocă. De ce nu m-ai căutat în toți aniiăștia?

- Din răzbunare. Ții minte ziua aceea mohorâtă de vară târzie spre toamnă, când te-au dus din curtea tribunalului? Nu te-ai uitat la mine nici ca la un câine. Mi-ai întors spatele și dus ai fost.

Intrarea Valeriei întrerupse discuția.

- Mergeți dincolo, să nu se trezească fata. Eu între timp o să vă fac de prânz.

- Mai bine caută ceva de băut, că mi s-a făcut poftă de-o tărie, o rugă Vetu,

- Avem și de băut, îl liniști ea. Mergeți dincolo și așteptați numai puțin.

10. Până ce Bălu își isprăvi lucrul de pe lângă casă, se bărbieri și se spălă, trecu de nouă. Era o duminică liniștită; vântul se oprise de tot și soarele parcă nu-și arăta dinții ca-n zilele trecute. Din sat se auzeau clopotele de liturghie și sunetul lor tânguitor îl emoționa ca întotdeauna, întorcându-l cu gândul undeva foarte departe, în anii copilăriei. Timpul a trecut pe neobservate și acuma e un bătrân încă verde, dar tot bătrân. Își alungă tristețea ce-l acaparase în mod inexplicabil și se gândi că ar mânca o supă bună de găină, că peste săptămână nu prea stă să-și gătească, deși e mai priceput poate decât multe femei. Își prinse una din curte, o tăie, o opări, ca să-i poată smulge penele și, după ce o pregăti cum trebuie, o puse la foc. Duminica, în timp ce făcea de mâncare, se delecta citind în aburul fierturii de carne și cu gălgâitul molcom al sarmalelor în urechi, cărți pline de mister care-l purtau în lumi nebănuite. Avea câteva la care ținea foarte mult și din care recitea frecvent pasajele care-i plăceau. Diminețile acestea aveau pentru el ceva cu totul special, un farmec aparte pe care-l gusta ca pe un corn al abundenței plin cu plăceri secrete.

Trase de sub pat cufărul în care-și ținea cărțile și-și alese una cu copertile tari, roase pe la colțuri, aproape lucioase de atâta întrebuințare. Era *Contele de Monte Cristo*. Voia să recitească scena evadării lui Edmond Dantes din Chateau d'If. Treaba asta îl tulbura și o retrăia de fiecare dată. Dar nu reuși nici măcar să deschidă

cartea, că ușa scârțâi, dându-se în lături printr-o mișcare violentă și omul care intră îl readuse la realitate. Era Dugu, nebunul satului, un uriaș cu putere neobișnuită, dar cu minte de copil. Toată viața spărsese lemne și buturugi prin sat, așa că trăise respectat de săteni. Acuma îmbătrânise, barba-i stufoasă care altădată fuse neagră ca pana corbului, bătea în cenușiu. Nu mai avea pe nimeni în sat, dar oamenii țineau la el și nu-l lăsau să moară de foame.

- Hi,hi,hi! Te-am prins! râse el zgomotos. Știam eu că te prind.

- De ce m-ai prins? se miră Bălu.

Dugu rămase o clipă dezorientat, dar își reveni și fața i se luminează din nou.

- Mergem la vulpi! exclamă el entuziasmat. Să vezi numai câte prindem, că la dig îi plin.

- Dă-le-n sărăcie de vulpi, măi Dugule! Lasă-le până se mai îndreaptă vremea.

Ochii nebunului se întristară și torsul lui puternic parcă se încovoie sub povara unei greutăți nevăzute. Prin cine știe ce analogii bizare, Bălu îl asemuia în mintea lui cu Falstaff. Pe neașteptate îl cuprinse mila pentru acest om atât de puternic care-l pîndea cu sfială, frământându-și mâinile cu palmele mari ca niște lopeți.

- Și unde zici să mergem, măi, Dugule? îl întrebă cu prefăcută însuflețire Bălu.

- Aici, la Malu Înalt, tresări nebunul, luminându-se pe dată la față.

- Și cu ce să le prindem, măi?

- Am smâcuri speciale. Să le aduc? Le-am lăsat afară.

- Nu le aduce, îl opri Bălu. Stai ici pe pat să bem o pălincă înainte de plecare.

- Ești bun, bă, Toadere, se bucură Dugu ca un copil. De ce dracu zice lumea că ești rău?

Bălu se uită la el surprins. Uneori scotea câte-o vorbă de te făcea să tîndoiești că e nebun cu adevărat. Lui, afară de nevastă-sa, nimeni nu-i spusese pe nume, numai pe poreclă. I ziceau Bălu, pentru că avusese părul bălan. Când să iasă, dădură față-n față cu Pașcu, cel mai negru dintre țigani, căruia Bălu îi zicea că are neamuri în Africa.

- Unde vă duceți? îi întrebă el mirat, pe un ton de parcă i-ar fi luat la rost.

- La vulpi, îi răspunse Bălu nepăsător, dar numai dacă ne lași.

- Hai, fugi de-aici, bâiguie țiganul, dezvelindu-și niște dinți stricați și îngălbeniți de tutun. Sunteți nebuni ?

-Nu suntem.

Țiganul ridică din umeri neîncrezător.

- Tu ce-nvârți prin zonă? Îl chestionă Bălu, ca și cum n-ar fi știut că vine de la puț cu un purcel mort de două zile în dosoi. Ce vânat de soi ai acolo?

- E de la congelator, trase cu ochiul Pașcu. În loc să te ții de bancuri, mai bine mi-ai da ceva de lucru.

- Ce să-ți dau ?

- Orice.

- Vezi că-n șură sunt niște lemne de crăpat, dar dacă furi ceva, când te prind îți rup oasele.

- Se poate, șefule? Așa om mă știi față de dumneata?

- Apuca-te de treabă și, dacă isprăvești mai repede, caută-ne la Malul Înalt.

În bătaia soarelui, zăpada, deși puțină, scânteia ca pulberea de diamant, încât de la un moment dat te dureau ochii de atâta lumină. La numai un pas de ei, de sub o tufă de scaieți sări un iepure.

- Pfiu! pfiu! făcu Dugu cu arătătorul țintit înspre el, în chip de pistol.

Bujor, câinele lui Bălu, porni glonț după el. Până la *Dealul Pișcărăniții* e șes întins ca masa, cam la un kilometru. Câinele alerga uluitor de repede făcând salturi de câte doi- trei metri și distanța între el și iepure se micșora vizibil, uneori până la o palmă, dar tocmai atunci acesta găsea resursele necesare s-o mărească din nou. De îndată ce ajunseră la poalele dealului, câinele rămase brusc în urmă cel puțin cu zece metri. La marginea satului, iepurele trebui să se întoarcă și, la coborîre, Bujor îl prinse și-l sugrumă, după care îl aduse și-l întinse la picioarele stăpânului.

- Al dracului câine, măi, Toadere, pufni Dugu. Cum l-ai învățat?

- Cu grijă. Bagă iepurele-n straiță și nu-ți bate capul.

Nebunul lăsă jos târnăcopul de care nu se despărțea nici vara nici iarna și se repezi la el cu lăcomie. Îl apucă de urechi și-l cântări mulțumit, privindu-l cu ochi de cunoscător, apoi îl băgă în traista lui soioasă și, după ce-l aruncă pe spate, își luă târnăcopul și fugi pe urmele lui Bălu care nu-l așteptase. Malul Înalt li se arăta în față ca o faleză privită din largul mării. Acolo râul făcea o ușoară cotitură și, pe o anumită porțiune a malului, vântul adunase zăpada care înghețase și devenise sticloasă. În ea vulpile își făcură nenumărate vizuini și câinele, după ce trecuse apa, începu să râcăie cu unghiile la gura uneia dintre ele.

- A simțit-o, sări Dugu, îndată e a noastră.

La gândul că vor prinde mai multe vulpi, se cutremura de bucurie. Pe tot malul se vedeau numai vizuini și Bălu se minuna cum s-au înmulțit de când n-a mai trecut

pe acolo. Gândul acesta îl întărește și pe el și îndată ce trecură râul peste punte, se apucară de treabă serioasă. Întinseră capcane pe tot malul apoi începură să le afume, ca să le scoată din vizuini.

11. Îndată după-amiază, Vetu și noua lui familie porniră spre canton, să-l vadă pe Bălu și să se-mpace. Lumea îi privea de după garduri, fără să-și ascundă curiozitatea și uimirea amestecată cu reproș față de această combinație ciudată. De când își văzuse fata, Vetu era de nerecunoscut, devenise blând, aproape timid, și nu prea știa cum să se comporte cu ea. Cuvintele pe care le folosea i se păreau întotdeauna prea aspre și prea nepotrivite, ferindu-se pe cât posibil să evite limbajul dur de ocnaș, presărat cu înjurături și cuvinte vulgare. Îl năucea de-a binele faptul că fata îl iubește și că nu se satură să stea împreună cu el, o adevărată minune acest pui de om despre care nu știuse nimic. Ființa asta atât de dragă lui îi dădea curaj și-l ajuta să-și depășească propriile complexe, pe care le avea, chiar dacă nu voia să le recunoască.

Îndată ce ieșiră din sat, simțiră suflul tăios al vântului ce prinse din nou a bate peste câmp. Fata, care până atunci merse alături de bunică-sa, veni acum lângă Vetu și trupul lui masiv o apăra de curentul de aer înghețat care-i frigea obraji. Din capătul satului până la canton nimeni nu scoase nici o vorbă. Fiecare era fericit în felul său și se bucura în tăcere. Îl găsiră pe țigan cu lucrul aproape gata și acesta le spuse că Bălu este la Malul Înalt, după vulpi, cu Dugu și că poate nu vor veni repede. Porniră cu toții într-acolo pe sub baraj ca să-i ferească de vânt. După numai câțiva pași îi și văzură pe braconieri. Pe malul râului se detașau clar vreo zece vulpi întinse pe fondul imaculat al zăpezii, mângâiate de razele soarelui ce cădeau oblic pe blăniile lor roșcate. Câinele se precipită spre una din vizuinile din buza malului de unde vulpea încerca să iasă și să fugă, însă, simțind pericolul, se trase brusc îndărăt.

- E a noastră, mugii Dugu, apucând târnăcopul.

Vizulina aceea era chiar la marginea cărării ce coboară spre apă și nebunul urcă fără greutate. Mai întâi alungă câinele care se învârtea înnebunit în jurul găurii, zgâriind cu unghiile pământul înghețat. Chibzui puțin, apoi, ridicând târnăcopul, izbi cu sete în buza de jos a vizuinii. Lutul galben, înghețat, crăpă cu ușurință cam pe adâncimea de un metru, ca, printr-o simplă mișcare a cozii în sus, să se prăbușească spre albia râului. Galeria își continua traiectoria ei verticală, având pereții netezi, lustruiți de blana animalului. Dugu mai izbi o dată cu și mai mare înverșunare

sperând să dibuiască vulpea și s-o ia cu mâna lui din culcuș. De data asta căzu mai mult pământ și bulgării mai mici îi înveliră picioarele până mai sus de glezne. În locul vulpii ieși însă la iveală un obuz de tun, intact, ce-și păstrase în argilă până și luciul rece în care parcă se oglindea moartea. Stătea într-o rână gata să alunece la vale și lama de oțel trecuse la numai câțva milimetri de el. Nebunul nu mai avu curajul să-și miște unealta, dându-și seama de pericolul care-l păștea.

- Nu te mișca! strigă Bălu.

Vetu văzu totul și, după ce-i adăposti pe ai săi de cealaltă parte a barajului, se repezi pe urmele cantonierului care urca poteca spre buza malului.

- Încet, nea Toadere, zise el. Hai că-i venim noi de hac, să-mi bag picioru', că doar nu suntem mormoloci.

- Nu te apropia, urlă Bălu. Ești nebun ?

În acel moment, Dugu, înțepenit de nemișcare, se dezechilibra și, căzând pe spate, agăță obuzul cu târnăcopul. Acesta se desprinsese din peretele de lut și căzu de la înălțimea de cinci-șase metri, lovindu-se de pământul înghețat de pe marginea râului. Explozia zgudui liniștea câmpului pustiu și cei trei bărbați rămaseră întinși pe zăpadă. Cele două femei și fetița alergară într-acolo țipând. În jurul victimelor zăpada era stropită cu sânge. Dugu avea craniul sfărâmat, Bălu zăcea cu fața în jos, numai Vetu mișca încercând parcă să se ridice. Fetița se apropia de el plângând.

- Să nu mori tată, îl ruga ea printre lacrimi. Nu vreau să mori...

Omul încercă să se ridice, dar piciorul drept îi era inert și pe pantalonul strâmt văzu o pată mare de sânge.

- Nu moare tata, suspină, mângâindu-i creștetul bălai. Nu moare tata.

Se întoarse înspre Bălu și văzu pe sub haina descheiată că are pieptul înroșit, dar că mai mișcă încă. Soarele coborâse spre asfințit și, peste câmpul pustiu, prinse a se lăsa o ceață subțire, învăluind cantonul dinspre care venea țiganul în goană, neștiind ce s-a întâmplat.

A N D A N T E

Se trezi după un somn scurt și zbuțuit, cu acea insuportabilă stare de slăbiciune pe care o simte întotdeauna când este neodihnit. Tresărise având impresia unei căderi în gol și acuma căuta să-și tempereze bătăile inimii pe care le simțea în gât, înăbușindu-l, să-și alunge frica din oasele înțepenite și reci. Picioarele, mai cu seamă, i se încălzesc deosebit de greu, iar neostenita durere reumatică nu-l slăbește nici măcar o clipă, așa încât nu și-ar mai putea imagina cum ar fi viața fără ea. Printre frunzele mărului din fața ferestrei, lumina i se păru ușoară ca un abur străveziu, cu iz de răcoare și prospețime, de care odinioară se bucura tainic, dimineață de dimineață, desculț, în plimbări prelungite prin iarba înaltă și încărcată de rouă din pomărie. Tălpile picioarelor goale, înfiorate, adulmecau puterile ascunse ale pământului și trupul întreg i se umplea de voluptate. Când o fi fost asta?...Să fi fost o părere, sau un vis ca multe altele, cu care își amăgește singurătatea?...

Încă nu răsărise soarele. Privirea ochilor oboșiți de nesomn se roti prin odaia austeră ca o chilie monahală, cu pereții de un cenușiu spălăcit, care cândva fusese alb, aproape goi, cu pământ pe jos, lipit cu lut galben amestecat cu balebă de cal, ca să nu crape. Găsi și de data asta că este mult prea spațioasă pentru patul de fier, masa și scaunul pe care le folosea doar el, conopeiul cu ladă de zestre, pe care ședeau rarii vizitatori și credențul de pe vremea austro-ungarilor, în care, în loc de vase, îndesase câteva cărți aproape ferfenițite. Cifra mare, neagră a calendarului de birou, așezat pe mijlocul mesei, cu fața spre el, îl dezgustă. Clipi de câteva ori ca să-și potolească usturimea ochilor înroșiți apoi zvâcni din cap întinzându-și gâtul lung și subțire, cu pielea cutată și vineție ca la curcani, pentru a-și alunga noianul de gânduri care îi năvăliseră în cap dintr-o dată. Calendarul îi amintise că împlinea șaiszeci și cinci de ani, amănunt agasant, pentru că ura zilele care îi aminteau atât de brutal trecerea inexorabilă a timpului și mai ales festivismul aferent acestora. Avea impresia

că în ultimii ani timpul ar fi luat-o la goană, că după-amiaza a ajuns îngrijorător de scurtă, perpetuă alunecare spre asfințit - paradox dureros la gândul că alteori ziua i se pare lungă și chinuitoare, ca un calvar, când cade pradă unei lăncezeli devorante, fără să se poată apropia de ceva care să-l salveze, fără să poată evada nici măcar în vis.

Imagini frânte, distorsionate ca într-o oglindă înșelătoare, momente de incertitudine, momente de deznădejde, momente de bucurie, momente de resemnare îi revin în memorie ca un șirag disproporționat de mărgele multicolore, nepriceput așezate. Rănile cauzate de "discuțiile" din seara precedentă nu se vindecaseră încă. Se ridică din pat cu o încetineală aproape neverosimilă și începuse să se miște prin casă speriat de gândul că este duminică și nu va reuși să le isprăvească pe toate: dereticat, gătit, barbierit, spălat, îmbrăcat. Îl dureau mai ales cuvintele ei și la urma urmei nu atât cuvintele cât râsul, un râs fățiș și necruțător, plin de dispreț. " Sunteți un maniac incurabil, domnu Valeriu, Vally, un caz patologic, o eroare a naturii. Soția și fiica v-au părăsit din cauza zgârceniei dumneavoastră înspăimântătoare....Ați tras douăzeci de ierni fără o scânteie de foc în casă, cu grămezi imense de lemne care putrezeau în curte, cu toți banii depuși la CEC, în fiecare lună la aceeași oră, notați cu grijă în carnețelul cu coperti scorjite." "Și, mă rog, ce te privește pe dumneata, domnișoară, cum trăiesc eu? Poate că nu știi că există mulți oameni cu bani în lumea asta care își impun o viață deosebit de aspră din motive care le scapă oamenilor de rând." " Nu, nu, dumneata ești un avar clasic, știi destul de bine ce vreau să spun." "Avar! Ce înseamnă avar? Nimic! Fabulații ale unor minți bolnave! Eu mi-am propus, dacă vrei să știi, să ating miliardul, așa cum un alpinist tenace își propune să atingă Everestul, și, după calculele mele foarte exacte, îl voi atinge exact în trei ani." "Domnu Vally, trei ani nu sunt trei zile..." " Trei ani sunt trei ani și atât. Toți cei din familia mea au trăit cel puțin nouăzeci." "Dar ei erau oameni normali!" " Vai, vai, vai !" "Și pe urmă ce veți face cu miliardul? " "Îl voi cheltui, îl voi împărți săracilor, voi brava, voi avea accese de grandomanie prin locuri exotice." " Nu vă pot crede. Avarii, prin constituția lor nu pot face așa ceva."

Pe ceilalți nu-i luase în considerare, deși îi spusese lucruri grele pentru care i-ar fi putut da în judecată, numai cuvintele ei îl dureau ca niște răni deschise, pentru că ea îi trezea cu totul alte sentimente pe care le crezuse adormite definitiv. Dar cine nu-i cunoștea pe Puiu zis și Pescarul, pe Ghiță electricianul și pe Petrea Sacului, geambaș de cai? Indivizi inteligenți, dar nerealizați, care în schimb critică și bârfesc

pe toată lumea ca și cum ei ar fi deținătorii adevărului absolut. Pentru aceștia studiile universitare, realizările remarcabile la locul de muncă înseamnă cel mult toceală, hârțogărie sau lingușeală în fața șefilor. Cine l-ar putea lămuri pe Petrea Sacului, la cei douăzeci și cinci de ani ai lui, că nu numai lupta surdă a țaranului cu pământul îndârjit este muncă? Nimeni.

Nu se simțea bine deloc. Zbuciumul și supărarea îl istoviseră. Ar fi vrut să se întindă puțin ca să-și revină, dar băgă de seamă că trecuse de amiază și nu voia să lipsească de la întâlnire, pentru că trebuia cu orice preț să-și ia revanșa. Mâncă fără poftă din supa de găină care umplea casa de aburi îmbietori, ciuguli apoi un pic de friptură și încheie cu un pahar de vin, deși inima slăbită îl supăra încă de dimineață și numai băutura nu-i lipsea. Dar psihicul nu-i dădea pace și gata, îl împingea să bea chiar dacă nu-i pica bine. De ziua lui își oferise o mâncare mai bună, dar nu se putu bucura de ea, din cauza indispoziției generale care îl afectase de cum se trezise, probabil de supărare. Pescarul îl sfătuiuse să nu închidă niciodată ușa când se culcă, pentru că într-un moment de criză s-ar putea să închidă ochii și cine știe după câtă vreme i-ar putea găsi hoitul în putrefacție așa cum se descompune cadavrul unui câine pe o margine de șanț. Se scutură de scârbă. Există o categorie de oameni vulgari care îți spun totul în față fără nici o rușine. Despre anumite lucruri care țin de intimitatea unui om, nu se vorbește deschis și cu atât mai mult în fața unei asistențe numeroase.

Își alege un costum negru impozant, deși puțin uzat, lavalieră, pălărie de catifea moale, cu boruri largi, toate bine conservate, deși cu siguranță aveau o vechime considerabilă, judecând după material și după croială. Se examinează în oglinda mare din antreu și părul mulțumit. Tâmpilele albe și fața trasă de suferință îi dădeau un aer distins. Zâmbi amar. " Băi, auzi vocea răutăcioasă a electricianului, om cu treizeci de ani mai tânăr decât el, să fiu în locul tău aș trăi ca un pașă între cadâne, servit la pat, bărbierit, spălat pe picioare și pe...Dar tu ești prost... Și știi pe cine o să faci fericită? Pe fata aia a ta care nu vine măcar o dată pe an să-ți spună bună ziua." Oftă, își așează pălăria în cui și trecu în cea de a treia încăpere unde erau îngrămădite în neorânduială diverse piese de mobilier, o mulțime de cărți, fie pe jos, fie înghesuite pe mese sau pe fotolii, vrafuri de îmbrăcăminte lepădată anapoda. Trase sertărașul unui birou învechit și, după ce scoase un teanc mare de bani, se așează pe scaunul din față și începu să-i numere cu înfrigurare. Constată mulțumit că erau toți, nouăzeci de milioane și, după ce îi netezi cu pietate, îi așează din nou la loc

și închise sertărașul cu cheia. Bani aceștia îi ținea în casă pentru evenimente neprevăzute și nu cheltuia din ei nici un sfanț, preferând să aștepte pensia oricât de nevoit ar fi fost.

Pe prispă avu un gest de apărare ca în fața unui dușman nevăzut, clipi de câteva ori iritat de lumina prea puternică a soarelui apoi închise ușa cu mișcări încete și, după ce puse cheia în buzunar, încercă precaut să vadă dacă s-a închis bine. Durerea din piciorul drept se înteei brusc ca și cum mușchiul i-ar fi fost străpuns de lama unui cuțit. Se sprijini în baston, așteptând să treacă accesul, după care o luă încet pe cărăruia spre grădină care șerpuia printre bălăriile înalte. Curtea întreagă era invadată de brusturi, ierburi înalte, flori sălbatice, buruieni de tot felul, cu mirosuri puternice, amestecate. Satul întreg parcă dormita cufundat în tihneala senină a după-amiezii duminicale, dar el își simțea sufletul apăsător de o neliniște ciudată, de parcă ar fi intuit iminența unei nenorociri. Mergea încet cu piciorul beteag ușor târșâit, dar controlându-și atent ținuta, siluetă înaltă și dreaptă, cu orgoliul unui tânăr de douăzeci de ani. Era neliniștit poate pentru faptul că, zbatându-se în mrejele aceluia somn scurt și zbuciumat, visase urât și teama de urmările viselor rele e o slăbiciune a lui din copilărie, teamă de care nu putuse scăpa niciodată, în ciuda formației sale intelectuale.

Umbra livezii și prospețimea covorului de iarbă de sub pruni îi făcură bine, risipindu-i dintr-o dată anxietatea atât de supărătoare. Auzi apoi tropot de copite și, ridicându-și privirea, pe drumeagul de dincolo de râu zării vag umbra Petrii Sacului apărând și dispărând în spatele arboretului de pe mal, întorcându-se de undeva în goana calului. Mărunțel și negricios, puternic însă, cu privirea piezișă și rea, Petrea izbește cu parul fără să se gândească prea mult și fără să-i pese de urmări, așa că lumea se ferește să-i caute ceartă. Pe la mijlocul cărării se opri ca să-și liniștească bătăile inimii. Privirea i se aprinse intens și pomeții obrazilor i se înroșiră ca pișcați de vânt. Mariana era deja în fotoliul ei de pai, pe care nu-l ducea niciodată de sub măr, adâncită în lectură. Frumusețea ei tonică îi făcea bine și de aceea îi căuta mereu tovărășia, chiar cu riscul de a deveni ridicol. Cum ea era studentă la litere, își găseau întotdeauna subiecte de discuție inepuizabile și, desigur, de pe poziții contradictorii, inerente din perspectiva diferenței de vârstă, fiecare privind lucrurile prin optica generației sale. Probabil că auzise zgomotul pașilor, pentru că își ridicase privirea din carte și-l aștepta zâmbind cu acea simplitate familiară pe care i-o îngăduiau relațiile amicale dintre ei. Se cunoșteau abia de vreo trei ani, pentru că el revenise în

sat după ce se pensionase, în schimb îi cunoștea bine părinții cu care copilărise împreună.

- Bună ziua, domnule Valeriu, îl întâmpină cu un zâmbet larg și sincer care îi punea în evidență trăsăturile atât de plăcute ale feței. Ați dormit bine astă noapte?

Când erau doar amândoi, îi vorbea politicos, chiar cu puțină tandrețe în glas, în schimb, în public îl ironiza fără menajamente, mai ales pentru stilul său de viață pe care-l considera cel puțin deplasat.

- Bătrânilor le este lungă noaptea, drăguță, tinerilor nu le ajunge. Nu-i așa că lucrurile stau exact pe dos? Ce înseamnă câinele negru în vis?

- Dușman.

- Un dulău negru ca smoala se repezea la mine și mă sfâșia, iar eu nu puteam să mă apăr. Parcă eram legat de mâini și de picioare și mă chinuiam ca în spasmele morții.

- Astăzi nu trebuie să vă avântați prea tare în "discuții".

- Ba dimpotrivă! Nu pot accepta o înfrângere...

Se opri brusc, ducându-și mâna la piept, cu capul plecat, încercând să-și ascundă grimasa cauzată de durere.

- Ce aveți, domnu Valeriu? Ați îngălbenit de tot. Veniți și stați în locul meu.

- Prăpădita de inimă, drăguță, m-a supărat de dimineață, dar să sperăm că trece. Mă duc pe malul râului; susurul apei și umbra deasă calmează suferințele cardiacilor.

Avu impresia că nu-și va putea înfrânge slăbiciunea care i se lăsase în tot corpul, dar trebuia să încerce, nu avea voie să cedeze. Porni încet spre cărăruia ce ducea spre Unghiură, locul în care se adună lumea ca într-un parc și unde, de obicei, aveau loc faimoasele "discuții", la un pahar de vin de casă. Mariana veni să-l ajute și el se sprijini de umărul ei, fascinat de puterea care se putea ascunde în acel trup aparent fragil, moment care îl duse din nou cu gândul la timpul care se scurge fără încetare și fără întoarcere, ca râul care curge al lui Heraclit. O, dacă l-ar putea întâlni pe Mefisto !

- Sper că nu v-am supărat, zâmbi aproape timid Mariana. Erați atât de cufundat în gânduri...

- Tu nu mă poți supăra, minți fără să clipească din ochi.

- Nici aseară?

- Nici.

- Mai Țineți minte ce v-am spus?

- Că sunt avar, surâse cu tristețe, strângând-o ușor de umăr. Caută în buzunarul meu din stânga și vezi ce găsești.

- Un cec.

- Cadoul sincer al avarului pentru frumoasa lui prietenă.

Suma era atât de mare încât fata se sperie.

- Dar este imposibil, domnule Valeriu, nu pot primi...

- Ba este foarte posibil. Ai acolo venitul acestei livezi pe doi ani, și, după cum știe toată lumea, livada este a ta, donație de suflet din partea mea, nevrednic discipol al lui Hagi Tudose. Nu sub mărul acesta te simți cel mai bine?

În momentul în care se aplecă să o sărute apăsând pe obraz, pentru o fracțiune de secundă îi simți piciorul cambat de la gambă până la coapsă, proaspăt și plin de vitalitate, care îl cutremură ca un șoc electric. Fata îi zâmbi blând. Dacă bolile și viața dezordonată nu l-ar fi distrus, cu toată vârsta lui ar fi fost încă un bărbat extrem de prezentabil. Îi puse cecul la loc în buzunar, întorcându-i sărutul cu o sclipire tainică a luminii ochilor.

- Despre asta discutăm altă dată, bun?

În unghiură, pajiștea dintre plopi era plină de lume. Unii jucau cărți, alții popice, alții stăteau pur și simplu la umbră, așteptând să vină "filosoful", dornici să asculte o nouă prelegere. Electricianul și Pescarul ajunseseră deja cu discuția la enigme și civilizații străvechi, trăgând concluzia că zeii antici și proorocii diferitelor religii de pe Terra sunt de fapt niște extraterestri veniți din lumi îndepărtate pentru a ne ridica din condiția de animal la cea de om cu rațiune și discernământ, cu posibilitatea de a aspira spre divinitate. Se așezară la marginea râului unde umbra e mai deasă. Apa răspânda o răcoare plăcută care îmbia la odihnă. Slăbiciunea nu-l părăsise încă, ba mai mult, îl cuprinse un fel de sfârșeală purtată de un val de căldură, cu toate că la umbră era aproape frig. Junghiul de la inimă îl făcu să-și ducă din nou mâna la piept. Instantaneu își întoarse privirea spre casă și pe cărarea din livadă văzu alunecând silueta unui om. Îl recunoscu pe Petrea Sacului și simți cum teama care îi încolțește în suflet îi întea junghiul din inimă. Minutele care îi trebuiau omului să ajungă aici i se părură nesfârșite.

- M-ai căutat? îl întrebă cu glas stins?

Petrea îl măsură cu privirea lui rea, în care licărea o undă de ironie, bănuind parcă ce gânduri îl frământă.

- Nu pe dumneata, că pe ăștia...

Scoase din sân două teancuri mari de bancnote și i le flutură pe dinaintea ochilor exact în momentul în care junghiul din piept îl fulgeră ca un pumnal, apoi nu mai știa nimic.

- Să mă bată Dumnezeu dacă ăsta nu moare din cauza blestemaților de bani. ăștia sunt ai mei că am vândut șapte cai amu de un sfert de oră. L-am căutat să-i dau o scrisoare.

- Nu-l atinge, strigă Mariana, fugi după medic!

Când deschise ochii, privirea-i întâlnește mai întâi alb-cenușii peretelui pe care se află doar icoana Sfintei Fecioare, fereastra prin care văzu crengile mărilor, mișcate de vânt, masa și calendarul, apoi îi recunosc pe Mariana, Petrea, Pescarul, Electricianul și toți cei din Unghiură cu fețele înseninate. O clipă îi privește nedumerit după care închide ochii din nou cu fața luminată de un zâmbet liniștit.

Privirea îi aluneca peste întinderea verde, până spre Dealul Viilor și gândurile îi zburdau nestingherite când urechea percepu tropotul unui cal în galop. Când o văzu pe preoteasă aproape plutind în șaua splendidului armăsar murg, inima-i tresări în piept ca pasărea-n colivie. Abia avu timp să-și ia pălăria din cap că ea și trecu prin dreptul lui, salutându-l cu un discret semn al cravașei, în timp ce în colțul gurii delicate îi înflori un zâmbet ciudat. La vreo două sute de metri opri calul brusc, obligându-l să se ridice în două picioare nechezând, și descălecă pe malul pârâului, lăsându-l liber. Se apropia seara. Câmpurile și izlazul erau pustii așa încât sângele lui Bălu prinse a clocoti, simțind că acesta este momentul să-și îndeplinească visul tainic care i-a încolțit în minte încă de când a văzut-o prima dată și când i-a descifrat acea privire pe care el o înțelegea ca pe o provocare.